

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“, СКОПЈЕ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“, СКОПЈЕ

ПЕТТИ НАУЧЕН СОБИР:
„ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ХУМАНО ОПШТЕСТВО“

ЗБОРНИК НА АПСТРАКТИ

ОХРИД,
28-29.5.2010 г.

Комплексната постапка за обработка на буква како креативност во образовниот развој

Абстракт

Човековата потреба да создава и соопштува, да ја исполнува сопствената личност, многу зависи од читањето и пишувањето. Неписменоста значи оддалеченост од духовната благосостојба која ја овозможува пишаниот т.е. печатениот збор, социјален, културен и технички хендикеп. Воведувањето во вештините на читањето и пишувањето значи ученикот да се оспособи да го разбере интелектуалниот, личниот и духовниот животот.

Затоа е важно ученикот од прво одделение да почувствува потреба да научи да чита и пишува, и задачата да му претставува радост, а не оптоварување.

Во практиката наидуваме на многу методи за почетно читање и пишување, што зборува за значењето кое го има оваа проблематика. Рановидноста во тој поглед е сосема оправдана, бидејќи изборот на методи зависи од многу фактори, меѓу кои најпресудни се односите на структурата и природата на јазикот на еден народ.

Целта на современите методи е ученикот што поедноставно, побргу и поефикасно да научи да чита и пишува.

.НАСТАВНИКОТ ВО ПРИМЕНАТА НА КОМПЛЕКСНАТА ПОСТАПКА

Наставникот треба да јасака својата работа, тој треба да биде и добар родител и добар наставник, но вистинскиот наставник треба да стреми кон обединување на љубивта кон работата и кон ученикот што претставува основен предуслов на воспитно-образовната работа.

Можностите на ученикот во одделението се различни па затоа со комплексната постапка се бара од наставникот осмислена работа која ќе биде во согласност со основните поставки на комплексната постапка. За да биде успешно применета комплексната постапка не е потребно децата да располагаат со големи предзнаења ниту пак неопходни услови за работа, не е важна дури ниту брзината со која се стекнуваат знаењата, туку е битен начинот на кој се стекнуваат тие знаења и кои способности ќе ги стекне детето при обработка на содржината.

Сите деца имаат творечки способности. Тие се дел од нивното наследство, кое го носат како луѓе. Значи, тие мора да се откријат, а потоа да се поттикнат и да се негуваат.

Улогата на наставникот во примената на оваа постапка не е лесна, но резултатите кои се добиваат вредат да се вложи труд.

Комплексната постапка за обработка на буква бара многу голема посветеност на наставникот. Потребно е наставникот добро да се подготви за наставната содржина и да располага со богат дидактички материјал. Важно за оваа постапка е водење на евиденција од страна на

наставникот за тоа како напредуваат учениците во совладувањето на буквите и читањето на учениците во изминатиот период.

Тежиштето на активноста се поместува пред почетокот на часот, кога се создава „сценарио“ за часот и кога се собира материјал потребен за негово изведување. На часот, тој е во улога на организатор, оној кој мотивира, кој дискретно поттикнува таму каде што треба. Значи, активноста на наставникот започнува со дизајнирање на часот од идејна скица до грижливо испланирана содржина – од чекор до чекор, од активност до активност, од задача до задача. Сите задачи треба да ги покренат учениците за активност, која ќе води кон реализација на образовните цели.

Познавањето на учениците е важен фактор кој треба да се има предвид при осмислувањето на сценариото. Добро е да се знае кои се интересите, потребите, вонучилишните искуства на нашите ученици. Но, пред сè, потребно е да се прифатат нивните можности и ограничувања според возраста и сознанието.

Наставникот ги води учениците од една активност во друга, проверува дали неговата инструкција била јасна, ја организира работата на учениците, обезбедува услови сите да се чувствуваат слободни во изнесување на своето мислење, ги мотивираат децата и помагаат само кога тоа се бара од нив и само толку колку што е потребно самите да ја продолжат работата.

Карактеристика на работата по комплексната постапка е да се посвети големо внимание на мотивирањето на учениците. Имајќи предвид дека наставниот процес се темели на активноста на учениците, неопходно е тие активности да им бидат привлечни, смислени и поврзани со нивните потреби и интереси. Единствено така можеме да го осигураме нивното учество.

Понекогаш барањата кои ги поставува наставникот може да изгледаат како покана за игра, бидејќи играта поседува привлечност и силно мотивирачко дејство.

Големо внимание се посветува на барањата на ученикот, на неговите интереси, искуства и знаења. Со тоа што ученикот не е обичен слушател, туку неговита емоционална и социјална сфера доаѓаат до израз.

НАСТАВНИКОТ КАКО ОРГАНИЗАТОР И РЕАЛИЗАТОР НА НАСТАВАТА

Оваа улога се однесува на водењето на учениците, на сите активности на наставникот во текот на изведувањето на наставата, т.е. на сè она што наставникот го прави во текот на процесот и во динамиката на часот, со цел да му помогне на ученикот да ја усвои материјата:

- поставува цел на часот;
- ги планира наставните содржини, ги подготвува наставните средства за да го води часот;
- планира наставни форми и методи за работа на часот;
- го планира времето потребно за реализација на часот;
- пренесува информации, ја презентира содржината;
- употребува сликовит, симболичен и аудитивен материјал и ги учи учениците да се служат со овој материјал;
- повторува, сумира, го истакнува она што е важно (вербално или со пишување на табла);
- опишува, објаснува, демонстрира, воопштува, прави споредба, поврзува, класифицира;
- укажува на можните примени на знаењето кое се стекнува на часот, во животни, практични ситуации.

НАСТАВНИКОТ КАКО РЕГУЛАТОР НА СОЦИЈАЛНИТЕ ОДНОСИ ВО ОДДЕЛЕНИЕТО

Специјалноста на наставникот посебно е нагласена како во рамките на наставата, така и во воннаставните активности:

- влијае на односот наставник -ученик и на заемниот однос на учениците;

- наставникот како социјален модел и како пренесувач на одредени системи на вредности.

УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО ПЕДАГОШКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Овде спаѓаат сите прашања, барања, задолженија и реакции кои имаат за цел да ја поттикнат стручната интеракција, т.е. се во функција на знаењето на ученикот:

- дава мислење, став и ги поттикнува учениците да дадат свое мислење, свои ставови;
- дава совети како реакција на детските активности на часот или на нивно директно барање;
- ја поттикнува интеракцијата наставник-ученик и размената помеѓу учениците;
- поставува прашања, барања, дава вербални и невербални пораки и одговара на нив;
- го поврзува наставниот материјал со постојните воннаставни знаења и искуства на учениците;
- нуди помош на барање на ученикот, ја насочува и води самостојната работа на ученикот;
- ги оспособува учениците за самостојна проценка на нивните резултати (достигнувања).
- ги учи учениците на толеранција, бранење на сопственото мислење и почитување на туѓото.
- култура на изразување и ислушување на друг додека зборува

НАСТАВНИКОТ КАКО МОТИВАТОР

Оваа улога е важна и тешка, а во неа наставникот ги решава проблемите: како, на кој начин и по кој пат да ја развива, поттикнува и да ја одржува љубопитноста и желбата за знаење кај учениците; како да ги развива, поттикнува и да ги одржува детските интереси за интелектуална работа; како да ги мотивира децата за работа со содржини кои им се тешки, како да ги развива и да ги одржува навиките за работа кај децата.

Во оваа улога припаѓа однесувањето на наставникот, чијашто цел е да мотивира, да го поттикнува детето на учење и работа и да ги одржи тие интереси:

- развивање на внатрешните мотиви за учење (кога цел на учењето е знаење, задоволување на љубопитноста);
- употреба на постојните детски интереси за да им се приближи наставата на учениците и да им се направи интересна;
- поттикнување на постоечките и создавање и развивање на нови интереси кај ученикот;
- употреба на позитивни поткрепи (пофалби, награди, истакнувања) за моделирање на посакуваното однесување кај ученикот.

УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО АФЕКТНА ИНТЕРАКЦИЈА

Улогата на наставникот во афектна интеракција подразбира:

- познавање на менталното здравје, афектни состојби и потреби на ученикот;
- познавање на емоциите и потребите (потреба да се припаѓа на групата, потреба да се расте, потреба да се насочува, потреба за сигурност и др.), како и начин на нивно истражување;
- ставови кон чувствата и начините на нивно исполнување;
- зачестеност на позитивните (истакнување на заслугите, охрабрување, поттикнување, примена на хумор) вербални и невербални реакции на детското однесување;
- да му се помогне на детето да ги прифати основните човечки емоции како нормални и конструктивно да се носи со нив.

ПРИНЦИПИ НА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА ВО РАБОТАТА ПО КОМПЛЕКСНА ПОСТАПКА

Разликата меѓу луѓето е природен предуслов за индивидуалност во работата. Најголеми индивидуални разлики помеѓу учениците постојат во почетокот на нивното школување: разликите во вродените способности, во нивниот развој и стекнатите навики. Ако образованието од почетниот период па натаму се изведува по едноставна шема, може да предизвика штета во развојот на интелектуалните способности и формирањето на личноста на ученикот. Затоа, се препорачува современ принцип на индивидуализација во наставата.

Единствено и природно решение за остварување на овој принцип наоѓаме во примената на комплексната постапка. Со примена на оваа постапка наставата се изведува фронтално со сите ученици, но секој ученик учествува според своето знаење и способности. Наставникот ја цени работата на сите ученици, земајќи го предвид вложениот труд, а не квалитетот и обемот на работа. На тој начин им се овозможува и на слабите ученици да доживеат успех. Способните ученици не можат да дојдат лесно до успех, зашто од нив се бара повеќе знаење. Оценувањето не е бројчено, туку со друг знак: мал печат со пчелка, нацртано цвеќе итн. Секој ученик кој се трудел во работата заслужува да биде награден со знак.

На овој начин принципот на индивидуализација се надополнува со принципот на индивидуална работа на ученикот. Секому му се овозможува образованието да го започне од нивото на сопствените знаења и способности со индивидуална помош на наставникот.

За да се остварат двата принципа на детското образование, потребно е потполно да се остварат и другите современи принципи:

- промена на односите меѓу воспитнообразовните фактори во училиштето: наставник – ученик – наставна материја;
- активирање на сите ученици во текот на часот, така што новите знаења ќе се стекнат со воспитна работа;
- инсистирање на развивање на интелектуалните способности на ученикот, посебно способноста за размислување;
- систематско оспособување на децата за самостојна работа и самообразование.

Со комплексната постапка тие принципи се остваруваат во почетниот степен од образованието на детето. Децата имаат различно предзнаење кога ќе тргнат на училиште. Затоа наставникот треба да знае дека секое дете индивидуално напредува. На секој ученик му се пристапува со посебни цели и задачи, зависно од квалитетот и квантитетот на неговото знаење, како и од неговите способности побрзо или побавно да напредува.

Наставникот во текот на работата ќе најде на ученици кои бавно напредуваат или бавно стекнуваат нови знаења, како и на такви кои брзо напредуваат. Учениците кои брзо напредуваат ќе им даде додатни задачи, а со учениците кои бавно напредуваат ќе работи бавно и трпеливо. Но, наставникот секогаш треба да ги има предвид претходните знаења на ученикот. Учениците некогаш покажуваат големо знаење, но тоа може да биде некавалитетно и да создава тешкотии. Сè уште доаѓаат ученици кои првин научиле да ги считуваат буквите, па е потребно да се вложи голем напор тој анахронизам да се отстрани. Затоа се вели дека во такви ситуации е полесно да се научи отколку да се одлучи. Бидејќи не е едноставно да се вреднува знаењето, учениците не се оценуваат во текот на првото полугодие.

Комплексната постапка може да го измени односот помеѓу наставникот и ученикот. Наставникот не ја држи наставата на класичен начин. Нема обработка на час во која наставникот е многу активен, а учениците се пасивни. Ученикот е прв и основен фактор во воспитнообразовната работа. Во текот на оваа работа децата

постојано имаат можност да ги користат своите претходни знаења и на тој начин да ги прошират.

Согласно наставниот план оваа постапка треба да се применува таму каде што се создадени услови за тоа и истовремено да се изнаоѓаат можности за нејзино унапредување.